

NEDERVETIL

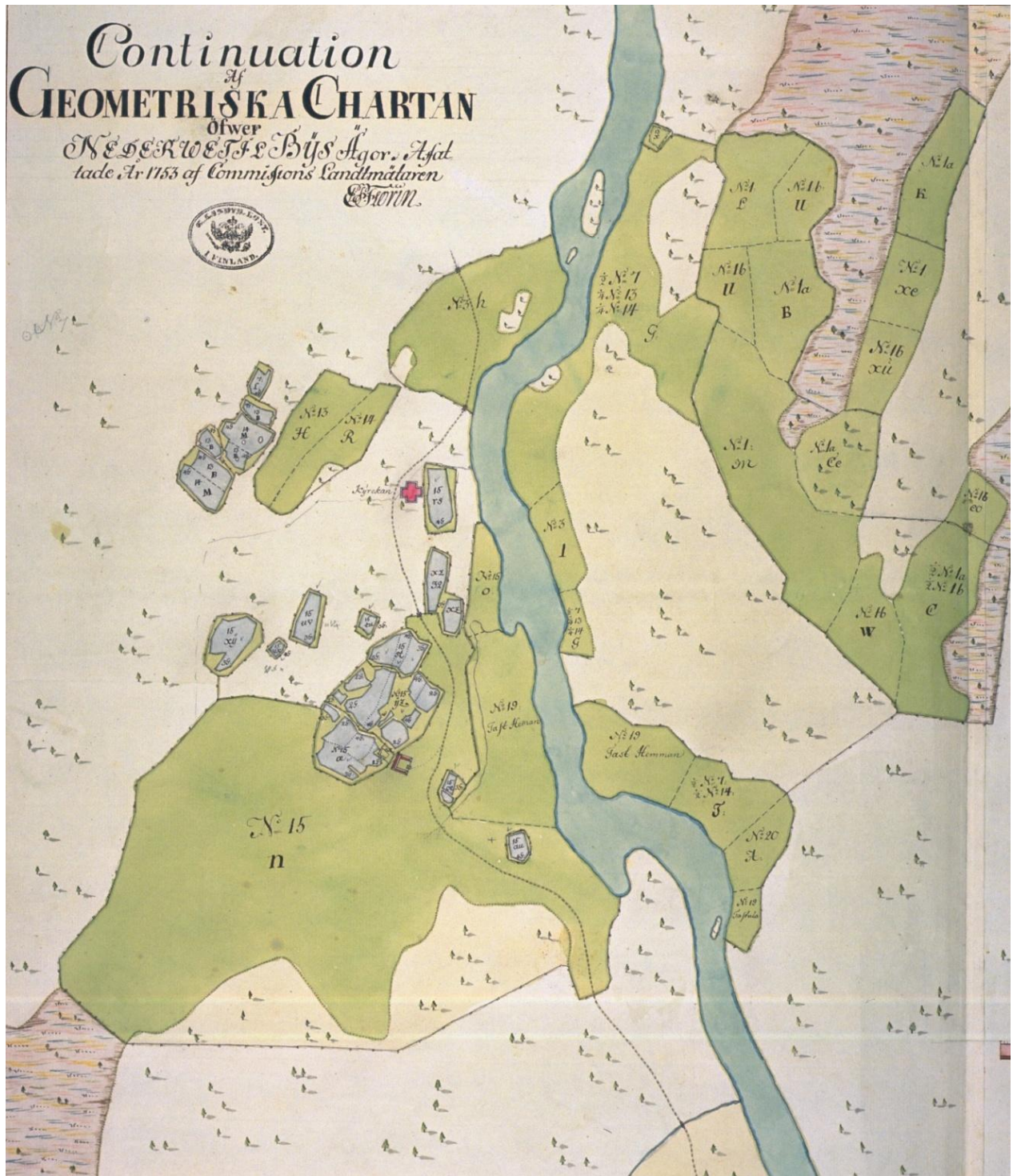

Byaplan 2010

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling:
Europa investerar i landsbygdsområden

Continuation
of
GEOMETRISKA CHARTAN
öfwer
Nedervettils By's Ägor. Afsl.
tade Ar 1753 af Commission's Landmätlaren
Florin.

Karta över kyrkbyn i Nedervetil från 1753. Det röda krysset markerar kyrkan. Kartan är gjord av Erik Florin.

Innehåll

1. Inledning
2. Bakgrund
3. Byn idag
4. Byns styrkor
5. Byns utmaningar
6. Enkätundersökning
 - 6.1 Resultat från Nedervetilenkäten
 - 6.2 Resultat från företagarenkäten
7. Vision
8. Handlingsplan
9. Avslutning
10. Källor

Utvecklingsgruppen:

Christer Forsström (ordförande)

Carola Wiik

Clas-Göran Nylund

Elisabeth Hagström

Helena Broända

Linda Sundfors

Ove Åbacka

Päivi Cainberg

Sonja Sandbacka (sekreterare)

Text: Sonja Sandbacka med inledning av Christer Forsström

Översättning: Kristian Malvet

Bilder: Sonja Sandbacka/Kronoby kommun

1. Inledning

"Tillsammans är vi starka"

Vi i Nedervetil hembygdsförening vill se en välmående hemort också i framtiden. Vi är medvetna om att vi i dag har en god service som i stort tillfredsställer de krav man rimligen kan ställa på en ort av Nedervetils storlek. Här går det att leva ett gott liv, men samhället förändras hela tiden. Det ställs från statens sida allt större krav på kommuner och landskap på att alla enheter på vitt skilda områden måste bli större och effektivare. När den ena reformen ännu inte är klar väntar den nästa bakom knuten. Dessa evinnerliga förändringar som körs fram är alltid hot mot mindre samhällen och måste därför tas på allvar. Att allt stort är vackert och effektivt har blivit ett mantra som ideligen tutas ut. För att få behålla den service som vi har i dag krävs det aktivitet från alla som bor på orten. Det finns ingen som kämpar för oss. Det måste vi själva göra.

Vi i hembygdsföreningen vill dra vårt strå till stacken och även försöka aktivera andra föreningar. Vi har många föreningar i Nedervetil som tillsammans kan åstadkomma en hel del. Vårt projekt "Byautveckling med gemensamma krafter" är ett allvarligt försök att kartlägga dagens situation och samtidigt vill vi peka på hur vi tillsammans kunde utveckla Nedervetil i framtiden.

Vi vet att vi i många avseenden har det väl förspänt. Vårt geografiska läge kan ingen rubba, vi har goda kommunikationer, lämpligt avstånd till centralorten, en vacker och ren natur och Vetil å som en tilldragande ådra som flyter genom landskapet. Men har vi tomter att erbjuda, har vi beredskap att ta emot inflyttare och vilja att integrera dem i vårt samhälle? En sak är säker, det kommer i framtiden att krävas flera invånare som utnyttjar den service som nu finns om vi ska få ha den kvar. Och det är inte vi som bestämmer om den finns kvar. Det gör andra och de har inte samma känsla för vår hembygd som vi har. I alla beslutande instanser är ju vi nedervetilbor i minoritet.

Nedervetil hembygdsförenings projekt, skrivet av Carola Wiik, är godkänt av Ely-centralen som ett Leader-projekt och därmed godkänt för att erhålla finansiering från EU, staten och kommunen.

Sonja Sandbacka är anställd på halvtid för att genomföra projektet. Det är också hon som på ett förtjänstfullt sätt hållit i trådarna och på basen av en undersökning och många diskussioner skrivit den byaplan som nu föreligger.

Nu har vi ett dokument som förhoppningsvis leder till fortsatt aktivitet och många nya och spännande projekt i vilka många föreningar i Nedervetil aktivt deltar.

Jag vill framföra ett stort tack till alla som på olika sätt varit involverade i detta projekt.

Christer Forsström

Nedervetil hembygdsförening

2. Bakgrund

De många fornlämningarna som finns visar att Nedervetil-området länge varit bebott. Första gången Nedervetil dock nämns är i en saköreslängd från vintertinget i Karleby 1551. Nedervetil hörde först till Pedersöre storsocken men blev en del av Gamlakarleby socken 1479. Till socknen hörde också Gamlakarleby, Karleby, Kaustby, Vetil och Halsö socknar. Från och med 1867 blev Nedervetil en egen kommun. År 1969 slogs kommunen ihop med Kronoby och Terjärv som fortfarande bildar Kronoby kommun.

Namnet Nedervetil härstammar från ordet *Vedil = Vadställe*. Och genom att Vetil ås vadställe vid Tast är det nedre vadstället så uppstod namnet Nedervetil. Det övre vadstället finns vid Dunckars i Vetil. Nedervetil består av tre byar: Nedervetil eller Nederby, Överby och Norrby. Nedervetil och delar av Överby domineras av ådalen kring Vetil å. Norrby och övriga delar av Överby har en ganska typisk inlandsnatur med många backar, sjöar och tre rullstensåsar, av vilka Seljesåsen är mest känd. Genom Nedervetil flyter också Ullava och Köyhäjoki å som båda rinner ut i Storträsket.

Nedervetil ligger ungefär 15 km från Bottniska vikens kust och gränsar till Kronoby, Terjärv, Kaustby, Ullava, Kelviå och Karleby. Av vilka de fyra sista har finska som majoritetsspråk. De finskspråkiga kommunerna har påverkat dialekten i Nedervetil.

I Nedervetil fanns tidigare åtta folkskolor: Murick, Tast, Norrby, Brännkärr, Åbacka, Heimbacka, Långbacka, och Jolkka. Dessutom fanns det en kort tid en privat lyceiklass med treklassig undervisning. På

30-talet fanns också en finsk privat folkskola.

I dag finns bara ett lågstadium kvar.

Av bemärkta Nedervetilbor kan man nämna: Anders Chydenius, Johan Backman, Eric Cainberg, Karl-Johan Hagfors, Alexander Slotte, Carl-Fredrik Slotte, Carl-Johan Slotte, affärsmännen Hugo Sandbacka, Eliel Sandbacka, Mattias Slotte, m.fl.

Åbacka skola.

Dialekt och humor

Nedervetilbon är arbetsam och envis men har lätt för att skämta. Ett kännetecken för Nedervetil är humorn. Nedervetilhumorn torde vara vida känd och utomstående har säkert många gånger svårt att veta om Nedervetilbon menar allvar eller inte.

Ett annat kännetecken för Nedervetil är dialekten. Dialekten som är mycket nära släkt med Karleby-dialekten, saknar som enda dialekt i Svenskfinland genus. Allt är "ein" och det finns inget ett. *Ein ägg, ein bool, ein häft, ein sviin*, o.s.v. Eftersom Nedervetil befinner sig på språkgränsen har man ett stort inslag av finska i dialekten. Många av de ord som anammats har blivit permanenta i dialekten.

Landmärken

Nedervetil kyrka. Nedervetils mest kända landmärke är kyrkan som reser sig högt över byn på Kyrkbacken. Den är i blickfånget för såväl bybor som för de som passerar byn på riksväg 13. Den första kyrkan byggdes 1752 . Dagens kyrka fick sin nuvarande utformning i början av 1800-talet. Snickaren och målaren Johan Backman har gjort den rikt utsmyckade predikstolen. Han har också målat tavlorna Nattvarden, Jesu samtal med den samariska kvinnan och Jesus botar en blindfödd som finns i kyrkan. Altartavlan är beställd från

Nedervetil kyrka.

Paramentverket i Göteborg 1890. Träkyrkan har genomgått många reparationer varav den senaste gjordes 1967.

Församlingen grundades 1753 då den blev kapellförsamling till Karleby moderförsamling. Anders Chydenius blev kapellförsamlingens första präst. Sedan 1896 har församlingen varit självständig. Församlingen har från starten varit en tvåspråkig församling.

Hembygdsgården. Ett av de äldsta bostadshusen i Nedervetil är idag byns Hembygdsgård. Det var år 1976 som medlemmar i kulturnämnden tog initiativet till ett möte för att kunna rädda Vikmans gård i Viitavesi som skulle rivas. Huset är från 1815 och K.J. Hagfors, som var direktor för Nykarleby seminarium, är född i huset. En

hembyggsförening bildades som köpte huset. År 1981 påbörjades uppförandet av hembygdsgården på Klockarbacken. År 1985 var bygget klart. Området har sedan utökats med en smedja, sädesbod, loftbyggnad, Martasgården, museum, lagerbyggnad och rökbastu.

Hembygdsgården.

Hembygdsgården används i dag för möten och olika evenemang. Varje sommar ordnas också en traditionell hembyggsfest. År 1994 spelade man teater för första gången vid Hembygdsgården då man uppförde sångspelet Alexander Slotte. Sedan dess har det blivit flera teaterföreställningar på hembygdsområdet.

Gillestugan. Nedervetil ungdomsförening bildades 1895 och i oktober 1896 började man bygga sin egen lokal, men det dröjde ända till 1899 som man kunde hålla sitt första månadsmöte i lokalen. År 1907 började man diskutera en tillbyggnad av ungdomslokalen. I augusti 1909 invigdes "det nya prydliga föreningshuset i Nedervetil" vars namn blev "Gillestugan". År 1913 mitt under pågående årsmöte började ungdomslokalen brinna och till slut fanns bara en rykande askhög kvar. Nio månader efter branden hade man byggt upp en ny Gillestuga. Ritningarna beställdes av Karl Johan Ahlskog och

Gillestugan.

Nedervetil hade nu en av de finaste ungdomslokalerna i Österbotten.

1935 byggdes Gillestugan till så att kommunen skulle få ett arkivrum, biblioteksrum och samlingsrum för fullmäktige. 1951 var återuppbyggnadsarbetet efter kriget så långt hunnet att man gjorde en större omändring av Gillestugan. På 1970-talet genomgick Gillestugan

igen en mindre renovering. I början av 2000-talet genomgick Gillestugan igen en mer omfattande renovering när golven förnyades och fasaden målades.

Seljes. Seljesåsen är vida känd och kallas ofta för Österbottens Punkaharju. Åsen är över 1 km lång och unik för det annars så flacka österbottniska landskapet. I ändan av åsen finns Seljes semesterby som under åren lockat till sig många turister. Naturen kring Seljes erbjuder fina naturupplevelser och möjlighet till rekreation.

Seljesåsen.

Tjärbränning och fornlämningar

Vid sidan av det traditionella jordbruket blev tjäran en viktig inkomstkälla för bönderna i trakten. Tjärbränningen tog fart redan på 1400-talet, stegrades under Gustav Vasas tid, utvecklades i samband med skeppsbyggandet under 1600-talet och kulminerade under 1700-talet när stapelfriheten, tack vare Anders Chydenius gav fart åt exporten. I mitten av 1700-talet levererade varje bondgård i snitt 20 tunnor à 100 lite per år. I Nedervetil har det funnits ett stort antal tjärdalar under århundraden. Många är kartlagda, en stor del har blivit förstörda och fler finns att upptäcka.

I Nedervetil finns också ett stort antal fornlämningar. Den mest kända torde vara jättekyrkan vid Honkbackharju. Det finns också flera stenåldersboplatser och fångstgropar samt ett stort antal stenrösen från bronsåldern och järnåldern.

Nedervetil kommun gav ut Hembygdsboken 1958. Boken är en bra översikt över Nedervetils historia.

3. Byn idag

Befolkningen i Nedervetil har som mest varit ca 2200 personer. I nuläget har befolkningsantalet stabiliserats vid knappt 1700 invånare. Av dessa har ungefär 20 % finska som modersmål.

I Nedervetils grundskola finns ungefär 120 elever i årskurs 1-6. I skolbyggnaden i Tast finns också Solrosens förskola. Bredvid hälsovårdsstationen på Ollisbacken finns daghemmet Solrosen som nyligen har blivit tillbyggt. Där finns en avdelning för barn i åldern 1-3 och två avdelningar för 3-5 åringar.

Nedervetil skolas nya gårdsplan.

I Kronoby kommun finns Ådalens skola med årskurserna 7-9 och ett gymnasium som samlar elever från hela kommunen. Skolorna ligger i Kronoby centrum och dit åker elever från Nedervetil med buss. De som väljer någon annan andra stadiets utbildning än gymnasiet börjar ofta studera på Optima yrkesskola i Jakobstad eller i Karleby på handelsskolan eller på finska yrkesskolan. Kronoby medborgarinstitut erbjuder ett rikt utbud med kurser för kommundelens alla invånare.

Hälsovårdsstationen i Nedervetil erbjuder invånarna läkarvård tre dagar i veckan, laboratorium en dag i veckan, rådgivning och tandvård. I centrum av byn finns också den privata läkarmottagningen Medwind. I byn finns ett servicecenter och ett pensionärshem. Åldringsvården sköts av Sandbacka vårdcenter i Kronoby kommun och av Terjärv vårdcenter. I Nedervetil finns inga boenden för vård av funktionshindrade eller demensvård.

I Nedervetil centrum finns en lanthandel, en matvaruaffär, en bank, ett apotek, en blomsteraffär, en handarbetsaffär samt ett kafé med A-rättigheter. Nedervetil har också ett eget filialbibliotek som är öppet fem dagar i veckan samt ett stort antal småföretag som erbjuder invånarna service.

Nedervetil har många företagare och de flesta är enskilda näringsidkare. Om man räknar med jordbrukarna finns det totalt närmare 100 företagare i byn. De största arbetsgivarna i Nedervetil är Kronoby kommun, Karleby stad, Tara-Element och Geson. Många människor pendlar till sina jobb. Den främsta pendlingsorten är Karleby, men folk åker också in till Kronoby, Terjärv och Jakobstad för att jobba. Tidigare fanns det många jordbrukare i byn men antalet har minskat de senaste åren. I stället har jordbruksverksamheten koncentrerats till färre och större enheter. Antalet aktiva jordbrukare är i dagsläget 40 stycken (2008).

Församlingen och föreningarna

Nedervetil församling har idag totalt 1583 församlingsmedlemmar (2009). De finskspråkigas andel är ungefär 30 %. Gudstjänst hålls i regel varje söndag kl 10. En gång i månaden hålls en finskspråkig gudstjänst. Församlingen har en egen kyrkokör, bibelgrupper och verksamhet för barn, bland annat dagklubbsverksamhet och söndagsskola.

Nedervetil har många aktiva föreningar. Talkoandan i byn är god och många föreningar har samarbetat med olika projekt, till exempel Tjärdalsveckan 2009.

Föreningar och sammanslutningar:

Brännkärr-Bast byaråd
Byaföreningen Hängbron
Nedervetil hembygdsförening
Nedervetil Ungdomsförening
Nedervetil Lions Club
Nedervetil Marthaförening
IK Myran
Folkhälsan i Nedervetil

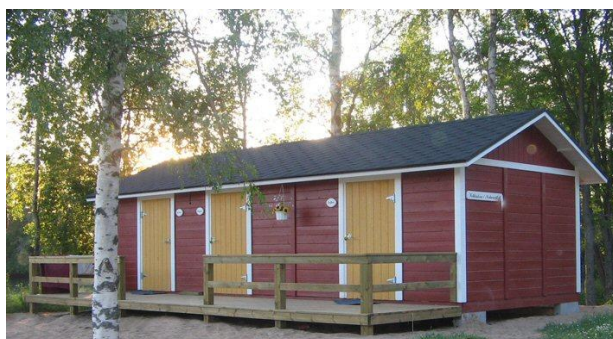
Hembygdsföreningen förevisar tjärbränning vid Ådalens skola våren 2010.

SK Åsen
IF Åsarna
OK Botnia
Ostrobotnia Runners Club ORC
Nedervetil scoutkår Vägvisarna
Botnia 4H
Hem- och skolaförening Solstrålen
Nedervetil frivilliga brandkår
Nedervetil röda kors avdelning
Nedervetil Lant- och hushållssällskap
Nedervetil ÖSP
Nedervetil Jaktklubb
Nedervetil fiskargille
Alavetelin seudun urheilukalastajat
Nedervetil sportbilister – NSB-86
Nedervetil damkör
Nedervetil hornorkester
Nedervetil konstklubb
Nedervetil pensionärsklubb
Pensionärshemsföreningen
Kyrkans Ungdom
Slotte släktförening
Andelslaget Seljes
Nedervetil hästvänner
Kräftans vänkrets

Därtill finns också ett flertal föreningar som täcker hela kommunen.

IK Myrans spelare i närkamp.

Folkhälsans omklädningshytter vid sportplanens simstrand.

Skidstugan i Nedervetil.

Befolkningsstatistik

Mellan åren 1999 och 2009 har det fötts 229 barn i Nedervetil. Varje årskull är så stor att det räcker till minst en klass per årskurs i Nedervetil skola.

Årtal	Antal barn
1999	17
2000	21
2001	25
2002	27
2003	17
2004	22
2005	23
2006	15
2007	20
2008	19
2009	23

Barn födda mellan juli 2009 och 2010 premieras på Gammaldagsmarknaden 16.7.2010.

Mellan år 2005 och 2009 har 80 personer blivit begravda i Nedervetil. 2006-2010 har totalt 115 personer flyttat in till Nedervetil. Antalet utflyttade ligger på ca 153 under samma tidsperiod, varav 13 personer flyttat utomlands mellan åren 2005 och 2009.

4. Byns styrkor

Nedervetil är den minsta av de tre tätorterna i Kronoby kommun. Den är belägen mitt i kommunen invid riksväg 13. Nedervetil har en god infrastruktur. Placeringen invid riksväg 13 gör att man lätt kan ta sig till Karleby eller Kaustby. Det är nära till flygfältet i Kronoby och endast tjugo kilometer till riksväg 8. Det här ger också möjlighet för företag att etablera sig här.

Närheten till Karleby är en av de största styrkorna med Nedervetil. Nedervetil har stor dragningskraft för dem som jobbar i Karleby eftersom det går lätt att pendla dit. Allt eftersom staden expanderar är det många som gärna vill flytta ut till landsbygden. Det här är något som borde beaktas när man planerar trafikleder och tomter i byn. Trots att byn har svenska som majoritetsspråk är det lätt för finskspråkiga att bosätta sig här eftersom det finns en öppenhet gentemot tvåspråkigheten.

Det är glädjande att många utflyttade Nedervetilbor också har valt att komma tillbaka till Nedervetil. Både skolan och dagvården har ett stabilt underlag. Ungefär sjuttio procent av dem som svarat på enkäten tror att de fortfarande kommer att bo kvar i Nedervetil om tio år. Antalet utflyttade ligger också på en låg nivå. Tack vare hemortsstipendiet väljer också många studerande att vara skriven i kommunen.

I Nedervetil ligger största delen av servicen koncentrerad till Murick. Svänger man in vid Murickkorsningen från riksväg 13 finns största delen av servicen inom ett par kilometers radie. Det här också något som uppskattas av kommundelens invånare som anser att servicen också i framtiden borde vara koncentrerad. I Nedervetil finns en god servicenivå och ett mångsidigt utbud av serviceformer.

Eftersom många barnfamiljer har valt att bosätta sig i Nedervetil har behovet av fungerande dagvård varit stort. År 2008 - 2009 byggdes daghemmet ut och rymmer nu tre avdelningar. Lågstadiet har också renoverats och byggts ut 2010. Bland annat finns förskolan numera i den gamla lärarbostaden. Gårdsplanen fick sig också en ansiktslyftning

2008. Hem och skola föreningen jobbar aktivt för att skolan ska vara så trygg och bra som möjligt för barnen.

Stämningen i byn

De flesta Nedervetilbor anser att stämningen i byn är god. Största delen av invånarna tycker att det är en styrka att Nedervetil är så naturnära och glesbyggd. Småskaligheten gör att byn fortfarande känns genuin. De flesta som svarat på enkäten anser att Nedervetil är en trygg plats att bo på.

Gammaldagsmarknad 16.7.2010.

I Nedervetil finns fortfarande en god talkoanda. Varje sommar ordnas Nedervetilveckan där många olika föreningar jobbar för att ge Nedervetilborna ett mångsidigt program. Otaliga talkotimmar läggs också ned på olika sportevenemang, både sommar och vinter. Folk uppskattar att man ställer upp för varandra och humorn är en viktig ingrediens.

Byns möjligheter

Nedervetil är en naturskön plats där turismen har goda förutsättningar att utvecklas. Jakt- och fisketurismen kunde till exempel utvecklas. Speciellt kring Seljesområdet. I Karleby går en vandringsled från Köukar till Åivo. Den

Vetil å som i folkmun kallas Perho å.

vandringsleden kunde man dra vidare från Sandbacka in mot byn och vidare mot Seljes. En vandringsled mot Seljes skulle också kunna användas under Seljesloppet. Rastplatser och skyltar borde finnas i anslutning till vandringsleden. Rastplatser byggda vid ån eller någon sjö kan också användas av de som paddlar. Fasta orienteringskontroller skulle också underlätta för dem som sysslar med orientering.

Med en tomtbank på Nedervetils hemsida skulle nybyggare lättare kunna hitta tomter. Fler områden borde planeras för egnahemshus. Områdena måste ändå ha tillräckligt stora tomter eftersom många väljer att flytta till landsbygden för att få avskildhet. Trygg boplats, bra skola, fungerande dagvård och koncentrerad service samt närheten till Karleby

Nedervetil i sommarskrud.

är Nedervetils största styrkor. Genom bra marknadsföring på till exempel bostadsmässan i Karleby 2011 kunde man locka fler nybyggare som vill flytta ut till landsbygden.

Karta över lediga tomter vid Ollisbacken och Klockarbacken som finns på www.kronoby.fi.

5. Byns utmaningar

Eftersom Nedervetil är den minsta av Kronobys tre tätorter måste kommundelen kämpa extra hårt för att kunna behålla den service som finns i dag, vid exempelvis kommande sparåtgärder. I Kronoby kommun finns till exempel tre hälsovårdsstationer. När det ska sparas finns det en risk för att hälsovårdsstationen i Nedervetil blir indragen. 98 % av de som svarat på Nedervetilenkäten var av den åsikten att det är väldigt viktigt att hälsovårdsstationen finns kvar i kommundelen. Många Nedervetilbor är nöjda med den service som finns i dag men det är ytterst viktigt att befolkningsunderlaget hålls på samma nivå eller ökar för att vi ska kunna behålla den.

I Nedervetil finns det för få hyreslägenheter. Det finns ungdomar som vill bo kvar i Nedervetil och behöver en första bostad. Därför önskar många att fler radhus och parhus skulle byggas. Det är inte bara unga som saknar hyreslägenheter. Nedervetil har också för få hyreslägenheter som är anpassade för äldre människor. Dessutom saknas ett boende för åldringar sedan serviceboendet

Myrbo stängde 2009. I centrum av byn finns ett antal oanvända tomter som kunde planeras för hyreslägenheter eller företag. Tomten där det gamla mejeriet står i dag är ett exempel på en tomt där den befintliga byggnaden borde rivas och ett företagshus eller ett hus med hyreslägenheter borde byggas.

Centrum av byn med gamla mejeriet i bakgrunden.

Det är svårt för nybyggare att hitta tomter som är till salu i Nedervetil. Det finns få lediga kommunala tomter och många vill helst köpa en större tomt av privata ägare. För att råda bot på tomtbristen borde en tomtbank inrättas och finnas tillgänglig på Nedervetils hemsida. I Nedervetil finns det många småföretagare men väldigt få större företag och industrier. Genom bra planering och ändamålsenliga industritomter skulle man kunna locka fler företag till Nedervetil, vilket i sin tur skulle skapa flera arbetsplatser.

Bland de utmaningar som framkom i Nedervetilenkäten är bristen på en bankautomat den mest påtalade. Det här är också något som diskuterats inom bland annat kommundelsnämnden och olika föreningar. Tyvärr har det visat sig att en bankautomat troligen inte skulle bli lönsam. De som äger bankautomaterna kräver ett visst antal kontantuttag av de som beställer automaten. Siffran ligger på ungefär 1000 uttag i månaden. Uppnår man inte den siffran blir man tvungen att betala mellanskillnaden till företaget. Bankautomaterna i Kronoby och Terjärv berörs inte av det här eftersom de har ett äldre avtal där kravet på ett visst antal uttag i månaden inte finns.

Den största infarten till byns centrum från riksväg 13 är Murickkorsningen. I stället för att välkomna folk till byn är den en av de farligaste korsningarna där det skett olyckor flera gånger i året. Flera gånger har en ombyggnad av korsning förts på tal men ännu har ingenting blivit åtgärdat. Många Nedervetilbor önskar också att det skulle byggas en lättrafikled i anslutning till

Murickkorsningen vid riksväg 13.

korsningen så att folk kan ta sig tryggt över vägen. Barnfamiljerna önskar sig också en ny lekpark i Murick där de kunde träffas och tryggt leka med sina barn.

Ett av Nedervetil triumfkort är den vackra Seljesåsen med Seljes campingområde. Många invånare i byn är missnöjda med hur restaurangverksamheten har blivit skött under det senaste året. Flera vill att kommunen som hyresvärd ska ställa större krav på hyresgästen. Ett stort antal talkotimmar ligger bakom campingen och det skulle vara synd att se det gå förlorat.

6. Enkätundersökning

I juli 2010 hade alla Nedervetilbor möjlighet att svara på en enkät om byn. Frågorna till enkäten sammanställdes av utvecklingsgruppen för projektet.

Enkäterna trycktes upp på både finska och svenska. Enkäterna och svarslådorna placerades ut på tre ställen i byn: K-Extra Högnäs, Kronoby Andelsbanks kontor i Nedervetil och biblioteket.

Under Nedervetilveckan pågick en speciell kampanj. De som svarade på enkäterna var med om utlottningen av Nedervetilsmycket Solhjulet. Under veckan kunde man också svara på enkäterna under evenemangen Viskväll med Visa-Vi, Gammaldagsmarknad, allsång vid Norrby byagård och Hembygdsfesten.

De som svarade på Nedervetilenkäten kunde vinna ett Nedervetilsmycke.

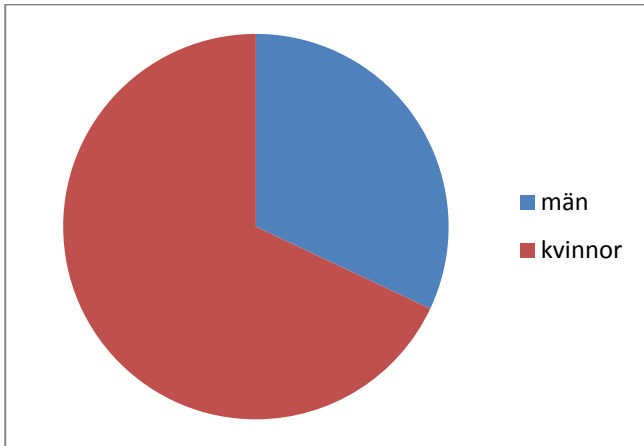
Totalt 85 personer svarade på enkäten

och det kom in många goda svar på vad som är bra i byn och vad som borde förbättras. I resultatredovisningen presenteras statistik över de som svarat och tio påståenden om Nedervetil. Dessutom presenteras de fem mest förekommande svaren på de allmänna frågorna om Nedervetil. En del av de svar som kommit in kommer att ligga som grund för framtida projekt.

Alla företag i Nedervetil fick också svara på en skild företagsenkät. Även alla jordbrukare fick svara på företagsenkäten. Hundra brev skickades ut och nio svar kom in. De flesta som svarat på företagsenkäten bedriver affärsverksamhet.

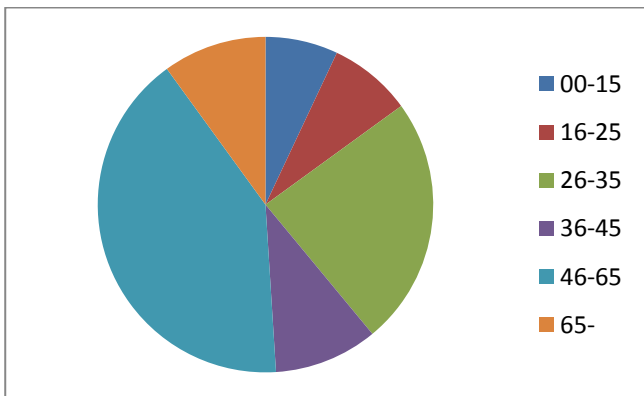
6.1 Resultatet från Nedervetilenkäten

KÖN

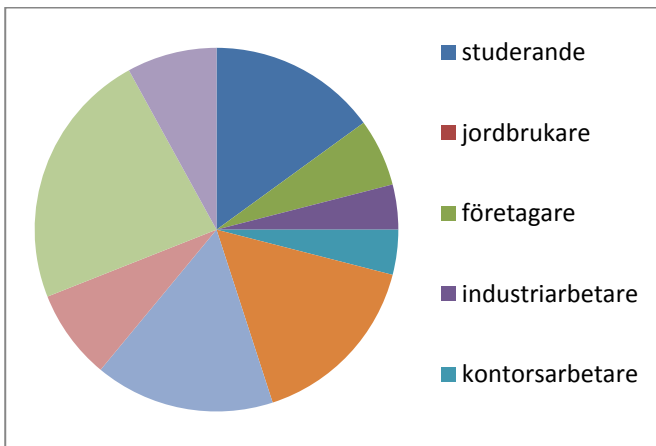
32% män, 68% kvinnor

ÅLDER

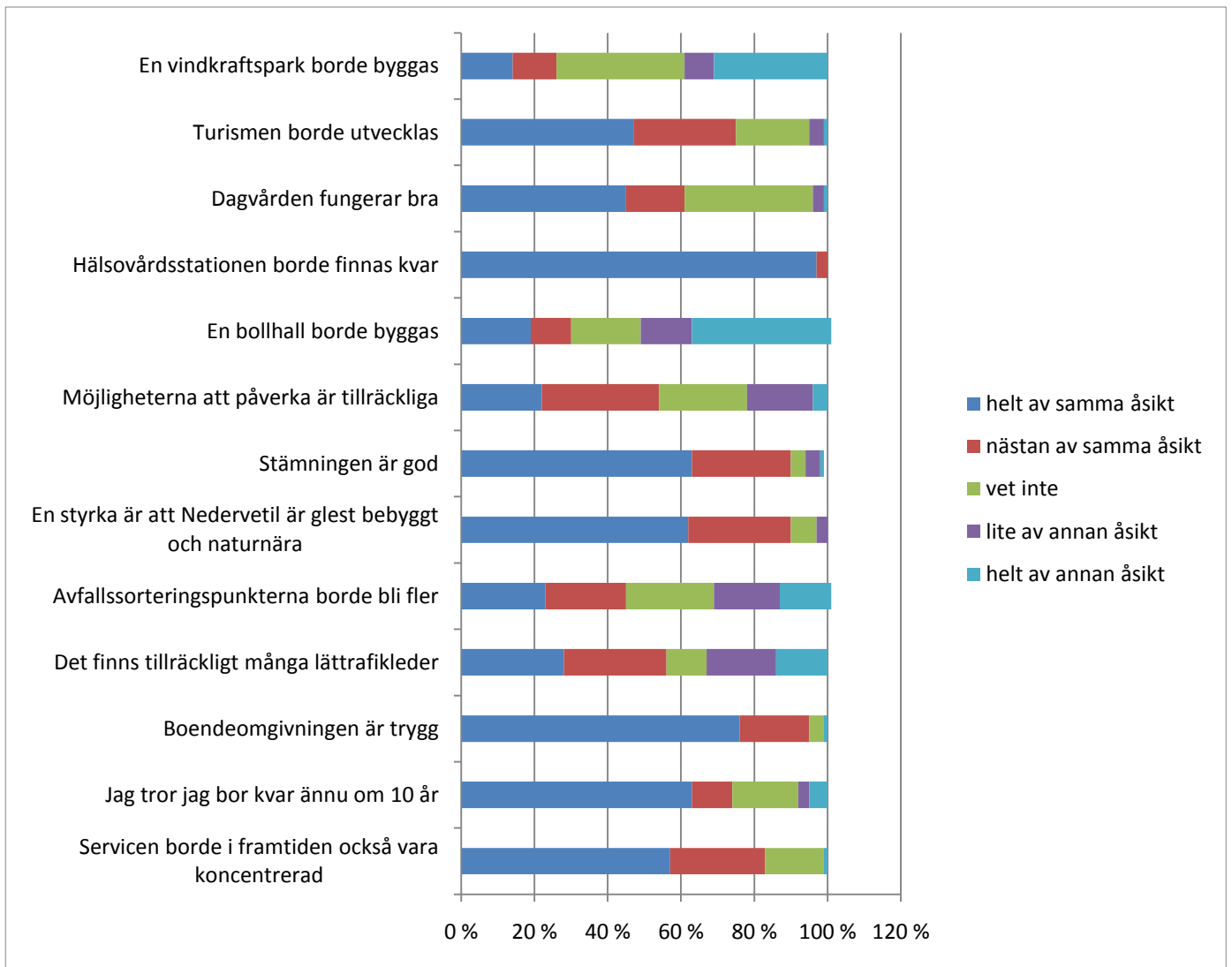

00-15	7 %
16-25	8 %
26-35	24 %
36-45	10 %
46-65	41 %
65-	10 %

YRKESGREN

studerande	15 %
jordbrukare	0 %
företagare	6 %
industriarbetare	4 %
kontorsarbetare	4 %
serviceyrke	16 %
offentliga sektorn	16 %
arbetslös	8 %
pensionär	23 %
övrigt	8 %

Vad är positivt med Nedervetil?

1. Naturskönt
2. Folk ställer upp för varandra
3. Bra service som är koncentrerad
4. Bra placering (mitt i kommunen, nära Kokkola)
5. Att ungdomar bygger och flyttar till landsbygden

Vad är negativt med Nedervetil?

1. Att flera fula byggnader (bl.a. Gamla mejeriet) skräpar ner omgivningen
2. För lite industrier och andra företag som kunde ge arbetsplatser
3. För dåligt skötta sidovägar
4. Trafikarrangemangen vid riksväg 13 i Murick
5. Seljes – nuvarande hyresgästen under all kritik. Kan inte kommunen ställa krav på hyregästen?

Vilken service saknar du i byn?

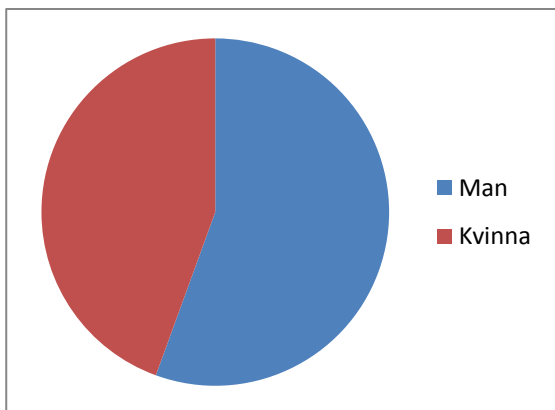
1. Bankautomat
2. Park/lekpark
3. Lättrafikled vid riksväg 13
4. Boende för äldre
5. Kommunal avloppshantering

Hur kunde boendemöjligheterna i byn utvecklas?

1. Man borde bygga fler radhus och parhus
2. Flera hyreslägenheter för unga
3. Äldreboende och seniorboende
4. Lediga tomter på privata marknaden borde hittas bättre (tomtbank)
5. Större kommunala tomter

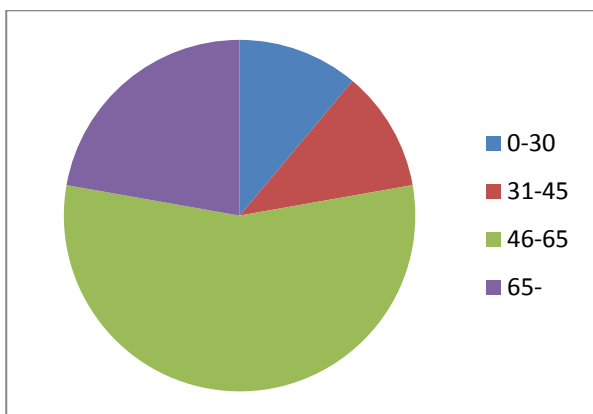
6.2 Resultatet från företagsenkäten

KÖN

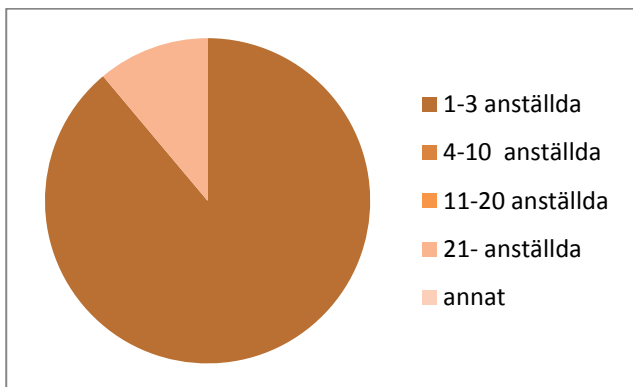
Man	56 %
Kvinna	44 %

ÅLDER

0-30	11 %
31-45	11 %
46-65	56 %
65-	22 %

ANTAL SYSSELSATTA

1-3	89 %
4-10	0 %
11-20	0 %
21-	11 %
annat	0 %

Typ av företag?

De företag som svarat på enkäten sysslar med affärsverksamhet, jordbruk, har ett aktiebolag eller turismnäring. De flesta är egenentreprenörer eller har endast få anställda.

Hur länge har ni varit verksamma?

Företagen har varit verksamma mellan 5 till 37 år.

Vad är positivt med att vara företagare i Nedervetil?

- Att man känner de flesta och kan ge bra och personlig service
- Internet är en stor fördel för affärsverksamheten
- Nära till arbetsplatsen
- Man behöver inte göra så mycket reklam, djungeltelegrafan fungerar
- Det finns många företagare i Nedervetil
- Lätt att skapa kontakter
- Småskaligt
- Rikligt utbud av varor och reservdelar i Nedervetil och Karleby
- Lokal och motiverad arbetskraft
- Inga svårigheter att få tag på arbetskraft

Vad är negativt med att vara företagare i Nedervetil?

- Inget privatliv, man borde jobba dygnet runt
- Utbudet borde vara lika stort som i Karleby och priset helst lite billigare, vilket är omöjligt
- Mindre "strökunder" än inne i stan
- Nedervetilborna är inte köptrogna
- Bristfällig arrendering och dåliga ägovägar
- Man får inga investeringsbidrag av kommunen som i t.ex. Kaustby.

Vad borde utvecklas? Och på vilket sätt?

- Ett företagshus borde byggas
- Företagshälsovården har låg nivå.
- Folk borde våga prova på lite nya saker. Det är en risk att satsa men skulle bli spännande för oss nyfikna Nedervetilbor.
- Någon sorts träff för småföretagare.
- Lättrafikleder.
- Bättre företagsskyltning.

Finns det ändamålsenliga tomter och byggnader för företags-/industriverksamhet?

Alla som svarat på företagsenkäten är ense om att det finns ändamålsenliga tomter och byggnader i Nedervetil.

Vad skulle locka fler att bli företagare i Nedervetil?

- Kurser i nätförsäljning enda alternativet. Att leva på lokala kunder är omöjligt.
- Man borde marknadsföra Nedervetil som ett centralt och tvåspråkigt ställe som är nära såväl Karleby som flygfältet.
- Annonser, meddela på nätet vad som skulle behövas i Nedervetil.
- Industrin borde koncentreras till ett område

Tror du att ditt företag finns kvar i Nedervetil om 10 år? Varför/Varför inte?

Hälften av de som svarat på enkäten kommer inte att hålla på med sin verksamhet om tio år. Den största orsaken är att åldern kommer emot. Några av de som är pensionärer om tio år hoppas att någon yngre vill ta över verksamheten. En ansåg att det inte finns lönsamhet i verksamheten.

De övriga tror att företaget finns kvar och vissa företag har också gjort investeringar för framtiden.

7. Vision

Med hjälp av svaren från Nedervetilenkäten har utvecklingsgruppen diskuterat sig fram till vilka visioner det finns för Nedervetil. Visionerna har delats upp i en fem och en tio års plan.

5 års vision

Service och rekreation

Nedervetil har fortfarande kvar sin mångsidiga och goda service. Det finns tillräckliga utrymmen för skola, förskola och dagvård. De flesta företag är fortfarande verksamma i byn och nya företag har etablerats. Centrumområdet utvecklas och får en lekpark där barnfamiljer kan träffas. Det obbyggda området under kyrkan vid ån blir en park av något slag.

Nedervetils teater "han kniidå" hösten 2010 samlade unga och äldre på scenen i Gillestugan.

Vi hoppas att fler ungdomar ska aktivera sig i olika föreningar för att trygga föreningarnas tillväxt. Vi hoppas att kommunen får till stånd en lösning som tryggar Seljes som semesterområde och att vi kan föra en dialog med kommunen om hur området bäst borde utvecklas. Medborgarinstitutets byaforskningsgrupper blir klara med kartläggningen av byagrupperna.

Byggplanering

Gamla mejeriet rivs och ersätts av ett företagshus eller hyresbostäder. Ytterligare ett radhus byggs på området under Klockarbacken och de första industribyggnaderna på de planerade industritomterna börjar ta form. Kommunen ska bygga ett nytt äldreboende och ett specialboende för att bättre tillgodose de behov som finns idag. Vi vill att de äldre

invånarna ska kunna bo kvar i kommundelen så länge som möjligt, vilket är viktigt för deras sociala nätverk. En tomt- och husbank som är lättillgänglig för alla inrättas på Nedervetils hemsida.

10 års vision

Service

Vi har kvar hälsocentralen, skolan, förskolan och dagvården. Vi har en vision om att den privata läkarstationen, banken, apoteket, butikerna, vår egen församling samt post- och caféverksamheten finns kvar. Vi vill också att fler företag hittar till Nedervetil.

Boende och fritid

Vi tror på en positiv befolkningsutveckling, med många återinflyttade och nyinflyttade nedervetilbor samt en god bygemenskap. Landsbygden och sidobyarna har blivit attraktiva och de gamla gårdarna som stått tomma har fått nya invånare. Kommunen har planerat fler tomter och allt fler barnfamiljer slår ner sina bopålar i Nedervetil. Pensionärer och åldringar kan flytta till behovsanpassade lägenheter. Föreningarna är fortfarande lika aktiva och det finns en god talkoanda. Vår representation i de kommunala beslutsfattande organen är lika stor som i dag och vi har en egen kommundelsnämnd.

Nedervetil t-skjortorna och Ågliide är två varumärken för Nedervetil.

Trafik- och markplanering

Vi vill att infrastrukturen ska förbättras. Trafikarrangemangen vid Murickorsningen har blivit tryggare och en underfart för lättrafikled byggs under riksväg 13. Farliga korsningar

vid riksväg 13 borde åtgärdas och en lättrafikled byggas längs med riksväg 13 mot Karleby. Vandringsleden byggs ut mot Seljes och får fler rastställen. Helhetsplaneringen av byn blir bättre. En generalplan görs upp för hela byn och en detaljplan skissas för en del av byn där bland annat ett nytt bostadsområde kan byggas. Kommunen har planerat kommunal avloppshantering för de närmaste tätbebyggda byarna. En lättrafikled byggs över ån från Murick till Sjöbacka för att bättre binda ihop de olika delarna av byn.

8. Handlingsplan

5 års plan

Service

Det är upp till var och en att vi har en lika god service i framtiden som i dag. Därför måste vi använda oss av den service som finns tillgänglig för att trygga dess framtid.

Tomtbank

En tomt- och husbank ska inrättas på Nedervetils hemsida. Tomtbanken ska fungera som ett forum där de som vill sälja tomter eller hus kan lägga ut annonser och de som vill köpa kan lägga ut en förfrågan. Tomtbanken ska vara lätthanterlig och tillgänglig för alla. En kampanj för att aktivera potentiella tomtförsäljare bör startas av kommundelsnämnden.

Byaforskning

Kartläggningen av byagrupper i Nedervetil görs klar. I Nedervetil finns två byaforskningsgrupper för tillfället, en för Åbacka skoldistrikt och en för Överby . Grupperna träffas varannan vecka i Medborgarinstitutets regi. Det insamlade materialet ska användas i en utställning och så småningom bli två böcker. Även de andra delarna av Nedervetil borde få en kartläggning.

Parker

Området under kyrkan vid Vetil å ska köpas upp av till exempel kommunen. Området borde planeras som ett grönområde. Ett nytt projekt kunde skapas genom att man till exempel planerar en örtträdgård i Anders Chydenius anda på området. Kommunen borde också planera en ny lekpark i centrum av byn där barnfamiljer kan träffas.

Föreningslivet

Föreningarna arbetar aktivt för att rekrytera ungdomar till verksamheten. De försöker via sin verksamhet aktivera barn och ungdomar i byn så att de känner sig delaktiga och har vettiga fritidssysselsättningar.

10 års plan

Trafikplanering

Korsningen vid Murick ska åtgärdas. För att korsningen ska få högre prioritet hos Ely-centralens trafikavdelning borde invånarna höja rösten för ett bättre trafikarrangemang i korsningen. Kommunalsnämnden kunde till exempel samla in namn som sedan skickas till vägverket. Privatpersoner och förtroendevalda kan skriva insändare i tidningar och lobba hos myndigheter. Det här är några av de alternativ som kan leda till att korsningen får högre status.

Markplanering

Vandringsleden mot Seljes ska byggas ut och flera rastställen byggas. Dels för vandring under sommar, höst och vår och som skidspår under vintern. Med talkokrafter och god vilja från markägare kunde man bygga ut leden i olika etapper. IK Myran eller SK Åsen kunde till exempel leda arbetet. Finansiering till projektet kunde sökas från till exempel E'LY-centralen.

Bro för lätttrafikled

Vetil å delar Nedervetil i två delar och därför skulle en bro för lätttrafikled mellan Pelobron och Prästbron binda ihop byn. Bron kunde gå från Murick till Sjöbacka så att invånarna på Sjöbackasidan lätt kunde ta sig över ån för att nå den service som finns i Murick.

Finansiering till projektet kunde sökas från ELY-centralen och projektet kunde fungera som ett samprojekt mellan olika föreningar i Nedervetil.

9. Avslutning

I er hand håller ni Nedervetils nya byaplan. Att skriva byaplanen har varit en lång process som inleddes med ett framtidsseminarium i april 2010. Målet var att så många som möjligt skulle ha en chans att delta i processen. Genom att svara på Nedervetilenkäten och företagsenkäten under sommaren har folk haft möjlighet att göra det. Många goda idéer och förslag har inkommit som förhoppningsvis resulterar i nya projekt.

Att nedervetilborna är nöjda med sin by syns i svaren på Nedervetilenkäten. Listan över positiva saker var betydligt längre än den över negativa. Många tycker att Nedervetil har god service. Därför är det viktigt att var och en ser till att använda den service som finns, så att vi fortfarande kan säga att vi har god service om tio år.

Nedervetil är en naturskön plats som har goda möjligheter till utveckling inom bland annat turismen. Vi hoppas på många nyinflyttade nedervetilbor och att våra åldringar i framtiden ska kunna bo kvar så länge som möjligt i byn. De flesta Nedervetilbor är överens om att Nedervetil är en trygg plats att bo på och att det finns ett rikt föreningsliv.

Vi hoppas att denna byaplan ska resultera i flera nya projekt och kunna användas som påtryckningsmedel när beslut ska fattas om kommundelen. Det har varit ett nöje att sammanställa byaplanen och jag vill rikta ett stort tack till utvecklingsgruppen som har varit ovärderlig i arbetet, både vad gäller kunskap och åsikter.

Sonja Sandbacka, projektkoordinator

10. Källor

Nedervetils hemsida:

- <http://www.nedervetil.fi/document.asp?id=17nvclx4q3h>
- <http://www.nedervetil.fi/document.asp?id=fuetxev6t7b>
- <http://www.nedervetil.fi/document.asp?id=jy33jrk6zmj>
- <http://www.nedervetil.fi/document.asp?id=pwm1n42ff6q>

Kronoby kommun:

- <http://info.kronoby.fi/>
- <http://www.kronoby.fi/default.asp?id=barn-sv>
- statistik över födda, utflyttade utomlands och inflyttade

Nedervetil församling:

- statistik över utflyttade och begravda

Nedervetil hembygdsbok. 1958. Nedervetil kommun

Historisk karta:

<http://palvelut.virtuaaliyliopisto.fi/palvelut/maakirjakartat/tutkimus/nayttelyt/keisari/kuva08i.jpg>

Karta över tomter: www.info.kronoby.fi